

klassiek / recensie

Jaap Zwart is af en toe overrompend

Orgelrecital Jaap Zwart met muziek van Pachelbel, Zipoli, Bach, Greene, Stanley, Mendelssohn en Jan Zwart, alsmede improvisaties. Gehoord, Hervormde kerk (1658) 's-Graveland, vrijdagavond. www.jaapzwart.nl

Die 351 jaar oude kerk met zijn 185 jaar oude orgel is me altijd ontgaan. Rijke Amsterdammers gaven hun stadsbouwmeester Daniël Stalpaert opdracht deze kerk te bouwen. Die kreeg de vorm van een grieks kruis (het plusteken). Het karakteristieke Nederlands classicistische kerkgebouw met timpaan omhult een buitengewoon sober interieur met 350 zitplaatsen. De Fransen hebben ooit stevig huisgehouden in 's-Graveland ten koste van rouwkasten en gebrandschilderd glas. Jaap Zwart is telg uit een grote muziekgeslacht en kleinzoon van grote Jan Zwart 1877-1937, de man wiens orgelklanken zich in de Nederlands protestante ziel hebben genesteld. Diens orgelkoraal O God 'lijk Lam onschuldig geeft niet alleen een tijdsbeeld maar is ook een bewonderenswaardig voorbeeld van gedegen vakmanschap. Jaap Zwart is een geestig en bevlogen inleider. Hij is vertrouwd met de Bätz orgels, hun mogelijkheden en hun beperkingen. Hij was vaker, evenals zijn vader Jaap, te gast in deze kerk met zijn gortdroge akoestiek. Zwart biedt de liefhebber royaal alle kans om het orgel in al zijn registers – afzonderlijk en in vereniging – te beluisteren.

Bezoekers konden het steile trapje beklimmen om de tweemanualige speeltafel met mechanische tractuur van het orgel (1824) te bewonderen. Prachtige demonstraties ook van het fluitregister in de Canzona van de Milanees Zipoli. In de vierdelige voluntary VI op. 6 van de blinde Engelsman John Stanley schalde het trompetregister en in diens Voluntary op. VII nr 7 snorde het cornetregister. En over Bach gesproken: diens beroemde Toccata en fuga in d is een werk waarvoor de luisteraar even de rug recht. Maar hier ontbreekt de zo innig gewenste kathedrale walm. Dit werk kan het orgel eigenlijk niet aan, alhoewel als zo vaak juist door zekere beperkingen ook onopgemerkte aspecten aan deze prachtige compositie tot klaarheid komen. Ronduit overrompend was de afsluiting, een improvisatie over Ik wil mij gaan vertroosten. Hier legt Jaap Zwart (1955) een gallisch esprit aan de dag. Met een koraalverwijzing ontspant zich een klankwereld die voorbij Olivier Messiaen reikt. Een prachtige afsluiting, waarna het gezellig werd in de consistorie.

Tjako Vennema

UIT: Gooi- en Eemlander 30 maart 2009